JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
F. G. JACOBS

28 päivänä helmikuuta 2002 [1]

1. Kun maanviljelijä vuokraa edullisin ehdoin appensa tilan, jonka hänen vaimonsa on määrä aikanaan periä, voidaanko tätä vuokraamista pitää tilan saamisena "perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla" maito- ja maitotuotealan yhteiseen markkinajärjestelyyn kuuluvan erityisen viitemäärän myöntämistä varten? Tämä on pääpiirteissään se kysymys, johon Saksan Niedersächsisches Oberverwaltungsgerichtiltä on pyydetty ratkaisua ja johon se pyytää neuvoa yhteisöjen tuomioistuimelta.

Maitokiintiöjärjestelmä

2. Maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn historia on ollut monitahoinen ja ajoittain myrskyisä, ja myös yhteisöjen tuomioistuin on vaikuttanut siihen. Käsiteltävänä olevan asian kannalta ei onneksi ole tarpeen käydä uudelleen läpi koko tätä historiaa; viittaus muutamiin tärkeimpiin tapahtumiin riittää taustaksi.

3. Voimassa oleva yhteinen markkinajärjestely luotiin vuonna 1968, [2] ja se perustui pääasiallisesti hintajärjestelyihin. Luottaminen hinnoitteluun johti kuitenkin ylituotantoon, ja rakenteelliset toimenpiteet osoittautuivat välttämättömiksi tilanteen hallitsemiseksi. Yhden toimenpiteen [3] mukaisesti tuottajilla oli oikeus kaupan pitämisestä luopumispalkkioon, jos he sitoutuivat pidättäytymään kaikesta maidontuotannosta viiden vuoden ajaksi. Ylituotanto kuitenkin jatkui, ja vuonna 1984 [4] otettiin käyttöön järjestelmä, jossa maidontuottajille myönnettiin heidän tuotantoonsa yhtenä kolmesta edeltävästä vuodesta perustuva viitemäärä-nimellä tunnettu tuotantokiintiö ja jossa heille asetettiin lisämaksu kiintiön ylittävien määrien myymisestä.

4. Näiden kahden järjestelmän vuorovaikutus aiheutti kuitenkin ongelmia. Monet

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 804/68 (EYVL L 148, s. 13). Aikaisempi järjestelmä oli kuitenkin ollut olemassa vuodesta 1964 lähtien.

3 — Maidon ja maitotuotteiden kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1977 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1078/77 (EYVL L 131, s. 1).

4 — Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 muuttamisesta 31 päivänä maaliskuuta 1984 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 856/84 (EYVL L 90, s. 10); asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13).

maidontuottajat olivat sitoutuneet kaupan pitämisestä luopumiseen viiden vuoden ajaksi, ja heidän aikomuksenaan oli aloittaa tuotanto uudelleen tämän jälkeen. Ajanjakson päätyttyä he kuitenkin totesivat, ettei heillä ollut kiintiötä, koska heillä ei ollut asianmukaisena vuonna aikaisempaa tuotantoa, josta viitemäärä laskettaisiin; näin ollen kaikista heidän myymistään määristä meni lisämaksu. Oikeudenkäyntien [5] ja lain muutosten [6] jälkeen tällaiset tuottajat saivat oikeuden erityisiin viitemääriin, jotka määritettiin objektiivisin perustein, ja tämä oikeus laajennettiin koskemaan näiltä tuottajilta tilan saaneita henkilöitä.

5. Säännös, jolla on merkitystä tässä asiassa, on asetuksen N:o 857/84 3 a artikla, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna erityisesti asetuksella N:o 1639/91. [7] Asetuksen 3 a artiklan 1 kohdan viimeisessä alakohdassa säädetään merkityksellisiltä osiltaan seuraavaa:

"Tuottajat,

— —

— jotka ovat saaneet tilan perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla sen jälkeen, kun tilan luovuttajan asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti antama sitoumus on lakannut olemasta voimassa, mutta kuitenkin ennen 29.6.1989,

saavat väliaikaisesti erityisen viitemäärän, jos he tekevät tätä koskevan hakemuksen kolmen kuukauden kuluessa 1.7.1991 lukien

— —."

Kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä oleva asia

6. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Bredemeier harjoittaa vaimonsa kanssa maanviljelystä Niedersachsenissa. Hän on hoitanut paitsi heidän omaa tilaansa myös appensa tilaa vuoden 1980 kesäkuusta lähtien. Hän toimi appensa hyväksi 1.10.1986 asti, mistä lähtien hän on vuokrannut tämän tilaa toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella. Vuokra on myönnetty edullisin ehdoin — sen sano-

5 — Erityisesti asia 120/86, Mulder, tuomio 28.4.1988 (Kok. 1988, s. 2321); asia 170/86, Von Deetzen I, tuomio 28.4.1988 (Kok. 1988, s. 2355); asia C-189/89, Spagl, tuomio 11.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4539); asia C-217/89, Pastätter, tuomio 11.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4585) ja asia C-314/89, Rauh, tuomio 21.3.1991 (Kok. 1991, s. I-1647).

6 — Erityisesti asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 3 päivänä kesäkuuta 1988 annettu komission asetus (ETY) N:o 1546/88 (EYVL L 139, s. 12); asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä annetun asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta 20 päivänä maaliskuuta 1989 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 764/89 (EYVL L 84, s. 2); asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun asetuksen N:o 1546/88 muuttamisesta 20 päivänä huhtikuuta 1989 annettu komission asetus (ETY) N:o 1033/89 (EYVL L 110, s. 27) ja asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 857/84 muuttamisesta 13 päivänä kesäkuuta 1991 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35).

7 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.

taan olevan noin puolet vallitsevasta vuokratasosta — ja tämän väitetään johtuvan pyrkimyksestä säilyttää tila siihen asti, kunnes Bredemeierin vaimo, jonka tämän isä on epävirallisesti määrännyt tilan perilliseksi, sen aikanaan perii. Kaikki kolme asuvat yhdessä.

7. Vuoden 1980 kesäkuun ja vuoden 1985 kesäkuun välisenä aikana, kun Bredemeier hoiti appensa tilaa pelkästään tämän hyväksi, tilaa koski kaupan pitämisestä luopumisesta annettu sitoumus. Bredemeier tuotti tänä aikana maitoa omalla tilallaan, ja hänelle myönnettiin tämän vuoksi seuraavia vuosia koskeva kiintiö. Apen tilalle ei myönnetty kiintiötä.

8. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Mulder ja asiassa von Deetzen I[8] antamista tuomioista kuultuaan Bredemeier anoi vuonna 1989 kiintiötä apen tilalle. Hänen hakemuksensa hylättiin, koska vuokra-aika oli alkanut kaupan pitämisestä luopumista koskevan ajanjakson päätyttyä. Hän teki uuden hakemuksen vuonna 1990 väittäen, että vuokraaminen oli perimisen kaltainen toimi. Myös tämä hakemus hylättiin, koska hän ei ollut perinyt tilaa vaan vuokrannut sen. Tämän jälkeen hän saattoi hylkäävät päätökset tuomioistuimen käsiteltäväksi.

9. Bredemeierin nostama kanne hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa erityisesti siksi, että vuokraaminen, jolla hän otti tilan haltuunsa, ei ollut tilan saaminen "perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla". Muutoksenhaussaan Bredemeier riitauttaa tämän päätöksen ja korostaa edellä esitettyä tosiasiallista tilannetta.

10. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että se ei pysty ratkaisemaan tätä asiaa. Se toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa von Deetzen II[9] antamassaan tuomiossa, että ilmaisua "perimisen kaltaisella toimella" käsiteltävänä olevaan säännökseen liittyvässä säännöksessä[10] "on tulkittava siten, että sillä viitataan mihin tahansa sellaiseen toimeen, jolla sen oikeudellisesta perustasta riippumatta on perimisestä aiheutuviin vaikutuksiin verrattavissa olevia vaikutuksia. Se käsittää siten erityisesti tuottajan ja hänen tilansa perillisen väliset, kyseistä tilaa koskevat toimet edellyttäen, että tietty toimi on toteutettu siten, että sillä pyritään sen tarkoituksen ja kohteen

8 — Molemmat mainittu edellä alaviitteessä 5.

9 — Asia C-44/89, Von Deetzen II, tuomio 22.10.1991 (Kok. 1991, s. I-5119, 38 kohta)

10 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

mukaisesti ensisijaisesti siihen, että perillinen jatkaa toimintaa tilalla, eikä siihen, että perinnönjättäjä saisi tilastaan sen markkina-arvoa vastaavan summan".

Kansallinen tuomioistuin toteaa kuitenkin myös, että kyseisen tilan perilliseksi ei ole määrätty Bredemeieria vaan hänen vaimonsa.

11. Tämän vuoksi se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko tila saatu 31.3.1984 annetun neuvoston asetuksen N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13), sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna 13.6.1991 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35), 3 a artiklassa tarkoitetulla 'perimisen kaltaisella tavalla', kun tuottaja on ennen 29.6.1989 vuokrannut tilan asetuksen N:o 1078/77 mukaisen maidon kaupasta pitämisestä luopumisesta antamansa sitoumuksen päätyttyä perilliseksi määrätyn henkilön aviomiehelle tavanomaisia markkinaehtoja edullisemmin ehdoin?"

Asian arviointi

12. Tässä asiassa esitetyt huomautukset ovat virkistävän lyhyet. Bredemeierin huomautukset ovat yhden sivun pituiset, kun taas komissio on yltänyt kahdeksaan sivuun, ja suullista käsittelyä ei ole pyydetty. Molemmat asianosaiset ehdottavat, että yhteisöjen tuomioistuin toimisi samalla tavoin kuin asiassa von Deetzen II, ja olen samaa mieltä.

Asian Rauh ja asian von Deetzen II välinen suhde

13. Kyseisen oikeuskäytännön soveltaminen saattaa vaikuttaa hieman hankalalta siksi, että siinä käsiteltiin eri säännöstä kuin tässä asiassa, ja käsitelty säännös poikkeaa (useimmissa kieliversioissa) sanamuodoltaan jossain määrin tässä käsiteltävästä säännöksestä. En kuitenkaan usko tämän haittaavan.

14. Asiassa von Deetzen II tulkittu säännös oli asetuksen N:o 1546/88 [11] 7 a artikla,

11 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.

joka tähän asetukseen lisättiin asetuksen N:o 1033/89 [12] 1 artiklan 3 kohdalla. Siinä säädetään pääpiirteissään, että kun erityiset viitemäärät on kerran myönnetty, ne seuraavat tilan mukana, jos tila luovutetaan "perintönä tai millä tahansa perimisen kaltaisella toimella" samalla tavoin kuin oli jo säädetty asetuksen N:o 857/84 [13] 7 artiklassa tavallisten viitemäärien osalta silloin, kun tila luovutetaan perintönä.

15. Tämä säännös ei siis koske erityisen viitemäärän myöntämistä perintönä tai perimisen kaltaisella toimella luovutetulle tilalle — mistä on kysymys käsiteltävänä olevassa asiassa — vaan se koskee sellaisen tilan luovuttamista, jolle tällainen kiintiö on jo myönnetty.

16. Säännös, jota tässä asiassa käsitellään, lisättiin asetuksen N:o 857/84 [14] 3 a artiklaan asetuksen N:o 1639/91 [15] 1 artiklan II kohdan a alakohdan 5 alakohdalla. Jälkimmäisen asetuksen johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan, että muutos oli välttämätön, koska yhteisöjen tuomioistuin oli päätynyt asiassa Spagl ja asiassa Pastätter [16] siihen, että 3 a artikla oli pätemätön, ja koska "yhteisöjen tuomioistuimen annettua tulkintansa edellä mainitusta artiklasta [asiassa Rauh [17]] on annettava niille tuottajille, jotka ovat saaneet maitotilan perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla ja jotka eivät ole tehneet hakemusta 29 maaliskuuta ja 29 kesäkuuta 1989 välisenä aikana tai joiden hakemukset on hylätty, mahdollisuus tehdä hakemus tai uudistaa se". Myös aineellisessa muutoksessa käytetään ilmaisua "perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla", mikä on hieman erilainen ilmaisu kuin asiassa von Deetzen II tulkittu "perintönä tai millä tahansa perimisen kaltaisella toimella". [18]

17. Asiassa Rauh, jossa tuomio annettiin ennen asetuksen N:o 857/84 3 a artiklan muuttamista, yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin lainasi asetuksen N:o 1546/88 7 a artiklassa käytettyä ilmaisua ja katsoi, että asetuksen N:o 857/84 3 a artiklaa on tulkittava siten, että säännöksessä annetaan "mahdollisuus siinä asetetuin edellytyksin myöntää erityisviitemäärä tuottajalle, joka on ottanut tilan haltuunsa perimällä tai perimisen kaltaisella toimella sen jälkeen, kun — — kaupan pitämisestä luopumissitoumus on lakannut olemasta voimasta".

12 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.
13 — Mainittu edellä alaviitteessä 4.
14 — Itse 3 a artikla lisättiin asetuksella N:o 764/89.
15 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.
16 — Molemmat mainittu edellä alaviitteessä 5.
17 — Mainittu edellä alaviitteessä 5.
18 — Vertailemissani kahdeksassa kieliversiossa käytetyissä ilmaisuissa on hyvin vähän eroa; poikkeuksena on ehkä portugalinkielinen versio, jossa 7 a artiklan "perimisen kaltaisella toimella" on ilmaistu sanoilla "negócio gratuito", kun taas 3 a artiklan "perimisen kaltaisella tavalla" on ilmaistu sanoilla "via analoga".

18. Näin ollen näyttäisi selvältä, että riippumatta siitä, mitkä ilmaisun soinnukkuuteen mahdollisesti liittyvät syyt ovat saaneet neuvoston vaihtamaan käytettyä sanamuotoa, asetuksen N:o 857/84 muutetussa 3 a artiklassa käytetyn ilmaisun "perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla" on tarkoitettu merkitsevän täsmälleen samaa kuin asetuksen N:o 1546/88 7 a artiklassa käytetyn ilmaisun "perintönä tai millä tahansa perimisen kaltaisella toimella".

Asiassa von Deetzen II esitetyn tulkinnan laajentaminen

19. Kansallisen tuomioistuimen ongelmana on vielä se, että asiassa von Deetzen II esitetyssä tulkinnassa mainitaan "tilan perillinen", ja Bredemeierin apen tilan perillinen ei ole Bredemeier itse vaan hänen vaimonsa.

20. Olen samaa mieltä kuin komissio siitä, että olennaista asiassa von Deetzen II annetussa tuomiossa on se, että "perillinen jatkaa toimintaa tilalla, eikä [se], että perinnönjättäjä saisi tilastaan sen markkina-arvoa vastaavan summan",[19] ja että kyseisellä käsitteellä viitataan "kaikkiin toimiin, joihin liittyy samankaltaisia vaikutuksia kuin perimiseen, riippumatta siitä, millä tavoin tällainen toimi toteutetaan".[20] Nämä määritelmät kattavat periaatteessa käsiteltävänä olevan kaltaiset tilanteet, joissa aviopuolisot hoitavat yhdessä tilaa ja joissa toinen puoliso on tilan perillinen ja toinen sen vuokralainen, jonka vuokraehdot ovat edulliset osapuolten välisen suhteen vuoksi.

21. Kuten komissio on kuitenkin myös huomauttanut, on olennaista, että tämä perillinen on todellinen edunsaaja ja että kyseessä ei ole peitelty luovutus jollekin toiselle osapuolelle. Esimerkiksi avioerotilanteessa perillisen on pystyttävä puolustamaan tilaa ja kiintiötä koskevia oikeuksiaan. Lisäksi asian von Deetzen II tuomion 38 kohdassa olevan, toimen ensisijaista tarkoitusta koskevan edellytyksen on täytyttävä. Kansallisen tuomioistuimen on varmistettava ennen Bredemeierin valituksen hyväksymistä, että nämä edellytykset täyttyvät kaikki asiaan liittyvät oikeudelliset seikat ja tosiseikat huomioon ottaen.

19 — Tuomion 38 kohta.

20 — Tuomion 41 kohta, tuomiolauselman 3 kohta.

Ratkaisuehdotus

22. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa seuraavasti Niedersächsisches Oberverwaltungsgerichtin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen:

Tilan vuokraaminen sen perillisen puolisolle on neuvoston asetuksen N:o 857/84 3 a artiklassa tarkoitettu luovutus "perimällä tai perimisen kaltaisella tavalla" edellyttäen, että

— vuokraaminen on toteutettu siten, että sillä pyritään sen tarkoituksen ja kohteen mukaisesti ensisijaisesti siihen, että perillinen jatkaa toimintaa tilalla, eikä siihen, että perinnönjättäjä saisi tilastaan sen markkina-arvoa vastaavan summan ja

— perillinen on luovutuksen todellinen edunsaaja, jonka oikeudet turvataan jopa avio- tai asumuserossa.